

NUORTEN OSALLISUUSMALLI

Nuorten osallistava Siikalatva -toimintamalli

Siikalatva
Suomen keskipisteessä

Lyhyt kuvaus

Toimintamalli toimii suosituksena siitä, miten siikalatvalaisten nuorten osallisuutta, yhteisöllisyyden tunnetta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulisi toteuttaa ja turvata.

Malli on luotu osana Nuorten osallistava Siikalatva (Nuoska) -hankkeen toimintaa. Toimintamalli sisältää kootusti jo olemassa olevia kunnan toimintoja sekä uusia, hankkeen aikana luotuja malleja.

Toteutuspaikka: Siikalatvan kunta

Toimintamallin rahoittaja: Aluehallintovirasto, opetus- ja kulttuuritoimi ja Siikalatvan kunta

Sisällys

1. TAUSTA.....	4
2. NUOSKA-HANKE.....	5
2.1 NUOSKA-HANKKEEN TOTEUTUMAT	5
3. OLEMASSA OLEVAT TOIMINNOT SIIKALATVAN KUNNASSA.....	7
4. TOIMINTAMALLEJA TULEVAISUUTEEN	10
4.1. Vuosittain kyllä järjestettävät eri toimijoiden esittelytilaisuudet.....	10
4.2. Nuorisovaltuuston toiminnan vuosittainen esittely yläkoululla.....	12
4.3. Nuoret mukaan osallistavaan budjetointiin	12
5. HAASTEET NUORTEN OSALLISTAMISEEN SIIKALATVAN KUNNASSA	13

1. TAUSTA

Nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Nuorisolaissa säädetään nuorisotyön ja -toiminnan edistämisestä ja nuorisopolitiikasta sekä niihin liittyvästä valtionhallinnon ja kunnan vastuusta kuten myös yhteistyöstä sekä valtionrahoituksesta.

Kuntien osallisuuden edistämiseen on ryhdytty kiinnittämään huomiota kasvavissa määrin viime vuosien aikana ja se on noussut tärkeäksi tavoitteeksi osana kuntien strategiatyötä. Siikalatvan kunnassa on koettu tarpeelliseksi edistää ja kehittää tapoja ja toimintamalleja, joilla nuoria saadaan toimimaan yhdessä osana yhteisöä, jolloin myös kokemus osallisuudesta vahvistuu.

Kaikkien kuntalaisten osallisuutta kunnassa on jo aiemmin toteutettu ottamalla kuntalaisia mukaan päätöksen tekoon, lisäämällä viestintä- ja vuorovaikutusväyliä sekä perustamalla erilaisia vaikutusryhmiä kuten nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuusto on toiminut Siikalatvalla jo vuodesta 2010 lähtien. Mutta lapsiin ja varhaisnuoriin verrattuna 13-28 -vuotiailla nuorilla on huomattavasti vähemmän osallistavaa ja yhteisöllistä toimintaa. Haasteena Siikalatvan kunnassa on pitkät välimatkat, sekä rakenne, koska kunta muodostuu neljästä eri kirkonkylästä (Piippola, Kestilä, Pulkila ja Rantsila).

Toteuttamalla Nuoska-hankkeen aluehallintoviraston rahoituksella Siikalatvan kunta on halunnut edistää nuorten osallisuutta mahdollisuuksina vaikuttaa heille itselle tärkeisiin asioihin, mahdollisuuksina kuulua yhteisöihin sekä tilaisuuksina yhdessä toimimiseen. Hankkeessa luotavan toimintamallin tavoitteena on turvata osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen nuorten osalta tulevaisuudessa.

2. NUOSKA-HANKE

Helmikuussa 2024 Siikalatvan kunta teki hankehakemuksen aluehallintovirastolle, erityisavustusten nuorisotalan alueelliseen ja paikalliseen toiminnan kehittämiseen. Nuorten osallistava Siikalatva eli Nuoska-hanke sai maaliskuussa myönteisen rahoituspäätöksen.

Nuoska-hankkeeseen palkattiin koordinaattori ajalle 3.6.2024-28.2.2025.

Hankkeen toimenpiteiksi luettiin seuraavat osa-alueet:

- Osallisuustarpeiden kartoittaminen ja yhteistyöverkoston rakentaminen
- Osallisuustyöpajat
- Osallistavan toiminnan pilotoinnit
- Nuorten osallisuusmallin rakentaminen

2.1 NUOSKA-HANKKEEN TOTEUTUMAT

Hankkeen aikana osallisuuskoordinaattori jalkautui työssään nuorten pariin.

Jalkautuminen tapahtui konkreettisesti vierailuilla oppilaitoksissa, kylien nuorisotiloissa, yhdistys- ja pitäjätapahtumissa sekä Jelpiverkon tapahtumissa ja kahviloissa sekä hankkeen omissa tilaisuuksissa. Näissä eri tilaisuuksissa koordinaattori esitteli hanketta, keskusteli nuorten kanssa heidän toiveistaan, esitti kutsuja nuorille ottaa yhteyttä ja ideoita yhdessä sekä levitti infoa nuorille suunnatuista tapahtumista.

Hanketta ja sen tapahtumia esiteltiin ja mainostettiin Siikalatvan kunnan verkkosivuilla, Siikalatvan liikunta- ja nuorisopalveluiden sosiaalisen median tileillä sekä kunnan Whats App ryhmässä. Hankkeesta ja osallisuuskoordinaattorista tehtiin Siikajokilaaksoon lehtijuttu, jossa kerrottiin hankkeen tavoitteista ja kannustettiin nuoria olemaan yhteydessä koordinaattoriin. Hanke sai myös julkisuutta onnistuneen pilottitapahtuman; Halloween aiheisen pakohuonepeli -tapahtuman uutisoinnin kautta.

Hankkeessa luotiin nuorille helposti saavutettava QR-koodi, jonka kautta nuoret saattoivat lähettää ideoita ja toiveita hankkeeseen. Koodi-ilmoitusta jaettiin hankkeen esittelyn yhteydessä eri paikoissa kuitenkin suurempaa kiinnostusta ei nuorten keskuudessa ideointiin tullut. Yhteydenottoja suoraan itse nuorilta hankkeen aikana tuli yksi. Muu ideointi ja visiointi nuorten kanssa tapahtui koordinaattorin järjestämissä tilaisuuksissa ja koordinaattorin aloitteesta. Tämä omalta osaltaan osoittaa sen, että nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista ja vastuhenkilön tukea asioiden organisointiin ja alulle saattamiseen.

Toimenpiteinä hankkeessa pilotoitiin erilaisia osallistavan toiminnan muotoja. Osallisuuskoordinaattori toteutti nuorille suunnattuja ja nuorten kanssa yhteistyössä toteutettuja työpajoja ja tapahtumia, joiden sisältöjä ja toimintatapoja sisällytettiin myös tähän osallisuusmalliin.

Nuorista ei kuitenkaan muodostunut ydinryhmää, joka olisi ollut mukana koko hankkeen ajan suunnittelemassa toimintamallia yhteistyössä koordinaattorin kanssa. Nuorilla ei ollut halukkuutta tai intoa lähteä mukaan. Nuoret olivat enemmän mukana osallisuustyöpajojen suunnittelussa ja toiminnassa. Suurin osa tavoitetuista nuorista ei kuitenkaan halunnut lähteä itse mukaan mihinkään suunnittelu- tai valmistelutyöhön, vaan toivoivat heille valmiiksi tehtyjä työpajoja tai tapahtumia, joihin he voisivat osallistua.

Osallisuuskoordinaattorin toteuttamat nuorille suunnatut ja heidän kanssaan toteutetut työpajat ja tapahtumat:

- Maksuton teatterityöpaja, johon liittyi aluteatterin esityksen katsominen
- Nuoriso Leaderin kanssa yhteistyössä toteutettu Mikä v*uttaa -ilta toisen asteen opiskelijoille
- Koulutuskeskus Jedun osallisuusohjaajan kanssa yhteistyössä toteutettu "Tekemistä arkeen eli What to do after school" tapahtuma Siikalatvan lukion ja Jedun opiskelijoille, jossa huomioitiin myös maahanmuuttajat. Tapahtumassa mukana oli Nuoska-hankkeen lisäksi Siikalatvan kunnan liikunta- ja nuorisopalvelut (liikunnanohjaaja sekä nuoriso-ohjaaja), Jokihelmen opisto, Jelppiverkko sekä Siikalatvan 4H-yhdistys
- Palvelupolkua toteuttaen Halloween teemainen pakohuonepeli -tapahtuma, jonka viisi nuorta toteuttivat yhdessä Piippolan kyläyhdistyksen kanssa, Nuoriso Leaderin myöntämän rahoituksen avulla.
- Yläkouluikäisille Gananderin yläkoululla toteutettu metalli- ja puutyöpaja, yhteensä 10 kertaa

Muut tapahtumat ja tilaisuudet, joissa Nuoska-hanke on ollut mukana:

- Jelppiverkon kesäkiertue: Kestilä, Rantsila, Piippola, Pulkila
- Pitäjäpäivät Kestilä
- Esittelytilaisuudet Gananderin koululla, Siikalatvan lukiolla ja koulutuskeskus Jedulla
- Yhdistysilta Laakkolassa
- Valon kuukausi somehaaste (kaikkien kuntalaisten osallistaminen)
- Jelppiverkon ryhmätoimintapäivä
- Jedun ja Siikalatvan lukion Talent kilpailu
- Nuorisovaltuuston kokoukset
- Hyvät väestösuhteet -hankkeen tapahtuman suunnittelu yhdessä eri toimijoiden kanssa

3. OLEMASSA OLEVAT TOIMINNOT SIIKALATVAN KUNNASSA

Siikalatvan kunnan nuorisopalveluiden tehtävänä on tukea lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen harrastustoimintaan sekä luoda heille turvallinen ja virikkeellinen elinympäristö. Kunnassa työskentelee nuoriso-ohjaaja, liikunnanohjaaja, etsivä nuorisotyöntekijä, yksilö- ja starttivalmentaja sekä nuorisotiloissa tuntipalkkaiset kerhonohjaajat.

Nuorisopalvelut toteuttaa nuorille suunnattuja monipuolisia palveluja sekä tarjoaa yhteisöllisyyden tunnetta vahvistavia kohtaamispaikkoja, esimerkiksi järjestämällä nuorisotilatoimintaa joka kirkonkylällä. Harrastusmahdollisuuksia nuorille, juurikin 13-28-vuotiaille, on tarjolla lähinnä liikuntapaikkojen (sisä- ja ulkopaikat) muodossa. Siikalatvalla on kuntalaisille maksuttomat kuntosalit ja sisäliikuntatilat jokaisella sektorin toimijat kuten Jokihelmen opisto ja alueen urheiluseurat.

Kunta järjestää ympärivuotisesti erilaisia, myös erityisesti nuorille suunnattuja tapahtumia, kuten retkiä, urheilu- ja ulkoilutapahtumia, joista esimerkiksi Power Park reissu on hyvin suosittu.

Nuorilta itseltään on tullut viesti, että tämän tyyppiset reissut koetaan merkittäviksi myös siksi, että nuoret kokevat tulevansa huomioduiksi kuntalaisina ja reissut ovat tärkeitä uusien kaveruussuhteiden luomisen näkökulmasta.

Kunnassa järjestetään nuorille Jelppiverkon kautta myös matalan kynnyksen yksilö- ja starttivalmennusta, seinätöntä työpajatoimintaa ja kunnassa työskentelevät etsivä nuorisotyöntekijä sekä yksilö- ja starttivalmentaja. Jelppiverkko tarjoaa yksilöllistä tukea ja ohjausta 15-28-vuotiaille nuorille ja se toimii yhdeksän kunnan alueella. Jelppiverkko antaa tukea ja apua esimerkiksi opiskelu- ja työasioissa, sen kautta voidaan opastaa erilaisten palveluiden piiriin ja saada apua myös arkisissa asioissa. Jelppiverkon toiminta on alkanut vuonna 2009, ja se on kehittynyt alueelliseksi yhteistyö- ja osaamisverkostoksi. Työnantajana työntekijöillä toimii kunta. Siikalatvan kunta liittyi mukaan vuonna 2024.

Kunnassa toimii myös nuorisovaltuusto, joka on 13-18-vuotiaiden nuorten vaikuttajaryhmä. Nuorisovaltuuston tehtävänä on edistää ja kehittää nuorten asemaa kunnassa. Valtuustoon valittiin uusia jäseniä ja puheenjohtajisto marraskuussa 2024. Nuorten vaikuttamismahdollisuuksia lisää se, että nuorisovaltuustolla on edustaja Siikalatvan kunnanvaltuustossa.

Kouluissa toimivat oppilaskunnat, joiden tavoitteena on vaikuttaa kouluyhteisöjen asioihin, kuitenkin myös kunnan asioihin silloin kun tarvitaan lasten ja nuorten näkemyksiä.

Siikalatvan seurakunta tekee myös nuorisotyötä; rippikoulun isoskoulutuksen lisäksi se järjestää omia nuorteniltoja ja kouluttaa kerhonohjaajia varhaiskasvatuskerhoihin. Seurakunnan alaisuudessa on syksyllä 2024 aloittanut neljän jäsenen kokoinen nuorten vaikuttajaryhmä.

Siikalatvan alueella on myös kolmannen sektorin toimijoita, kuten seurakunnat, yhdistykset ja järjestöt, joiden toiminnassa nuoret voivat olla mukana.

Kunnassa on hyvin aktiivisia urheiluseuroja, kyläyhdistyksiä ja nuorisoseuratoimintaa, varsinkin kesäisin.

Haasteena onkin saattaa nuoret ja kolmannen sektorin toimijat yhteen, ja tähän haasteeseen tällä toimintamallilla yritetään omalta osaltaan vastata.

Siikalatvan kunta kuuluu Keskipiste-Leader ry:n alueeseen, jonka tavoitteena on aktivoida alueen asukkaita kehittämään omaa asuinseutuaan, tukemalla taloudellisesti erilaisia hankkeita ja yrityksiä. Keskipiste-Leaderilla on 13-25-vuotiaille oma Nuoriso Leader rahoitus, joka on suunnattu alueella asuville nuorille. Leader rahoitusta nuoret voivat hakea omien projektien toteuttamiseen tai yrityskokeiluihin. Nuoriso Leader tiedottaa toiminnastaan aktiivisesti ja Siikalatvan kunnan nuoret ovatkin osittain löytäneet tämän rahoitusväylän. Mutta lisätietoa, henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitaan aina.

Siikalatva

Suomen keskipisteessä

4. TOIMINTAMALLEJA TULEVAISUUTEEN

4.1. Vuosittain kylillä järjestettävät eri toimijoiden esittelytilaisuudet

MITÄ: Tavoitteena näissä noin tunnin mittaisissa tilaisuuksissa on, että nuorille jaetaan tietoa kunnan ja kolmannen sektorin toimijoiden tarjoamista vapaa-ajan toiminnoista, nuorisotyöstä sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista. Tarkoituksena on saattaa nuoria yhteen paikallisten toimijoiden kanssa sekä siten synnyttää toimivia yhteistyömuotoja, jotka voivat tähdätä pitkällekin tulevaisuuteen. Tilaisuudet järjestää kunnan nuoriso-ohjaaja, joka kutsuu paikan päälle muita kunnan nuorisotyössä mukana olevia sekä kolmannen sektorin toimijoita.

Tilaisuudet toimivat nuorille myös matalan kynnyksen paikkoina tulla kuulluksi, kysyä kysymyksiä tai esittää toiveita ja ideoita. Tilaisuuksien kohderyhmät jaetaan kahteen ryhmään; 13-18-vuotiaat ja 18-28-vuotiaat. Tavoitteena on, että tilaisuudet järjestetään koulupäivän jälkeen, nuorten vapaa-ajalla, jokaisella kirkonkylällä.

Näiden kahden tilaisuuden lisäksi tulisi järjestää vuosittain 13-15-vuotiaille kohdennettu tilaisuus MOK-viikolla Gananderin yläkoululla, koulupäivän aikana koulun tiloissa.

MIKSI: Nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista. Rennot, matalan kynnyksen tilaisuudet toimivat kohtaamisalustana, jossa nuoret voidaan saattaa yhteen alueen eri alojen toimijoiden kanssa, ja luoda näin tilaisuuksia uusille projekteille, yhteistyömuodoille tai työllistymismahdollisuuksille.

Tilaisuuksissa tavoitettaisiin vuosittain uusia ikäryhmiä, joilla ei välttämättä ole mitään tietoa esimerkiksi Jelppiverkon toiminnasta.

Taustalla näiden tilaisuuksien järjestämiseksi ovat kokemukset Nuoska-hankkeessa toteutetusta tapahtumasta. Nuoska-hanke toteutti yhdessä koulutuskeskus Jedun osallisuusohjaajan kanssa ”Tekemistä arkeen eli What to do after school” -tapahtuman Siikalatvan lukion ja Jedun opiskelijoille syyskuussa 2024. Tapahtuman tavoitteena oli tuoda esille erilaisia vapaa-ajan toimintaan liittyviä mahdollisuuksia; mitä kunnalla ja kolmannen sektorin toimijoilla oli sillä hetkellä tarjota. Tapahtuma huomioi myös maahanmuuttajaopiskelijat tarjoamalla informaatiota ja esittelyä englanniksi. Tämä pilottitapahtuma näytti sen, että tarvetta tällaiselle matalan kynnyksen kasvokkain kohtaamiselle on.

KUKA: Tilaisuudessa esittelijöinä toimivat:

- Siikalatvan kunnan liikunta- ja nuorisopalvelut (nuoriso-ohjaaja sekä liikunnanohjaaja), tuoden esille informaatiota myös kunnan muista palveluista, esimerkiksi kirjastopalveluista.
- Jelppiverkko (etsivä nuorisotyöntekijä tai yksilö- ja starttivalmentaja)
- Pohjois-Pohjanmaan Nuoriso Leader (nuorisoaktivaattori)
- Nuorisovaltuusto (edustaja)
- mahdollisuuksien mukaan kylien eri toimijoita, esimerkiksi paikalliset kyläyhdistykset, urheiluseurat, alueen yrittäjiä jne. *Tilaisuuksien pääjärjestäjänä ja kokoajana toimii kunnan työntekijä, mieluiten nuoriso-ohjaaja. Vuonna 2025 koulunuorisotyöntekijä voisi omassa hanketyössään olla mukana toteuttamassa tilaisuuksia, jotka ovat suunnattu 13-18-vuotiaille.*

MILLOIN: Tässä on eri vaihtoehtoja, koska täytyy ajatella myös neljää eri pitäjää kunnan alueella. Aikataulut tulee suhteuttaa myös kunnan työntekijöiden resursseihin. Tähän on listattu muutama vaihtoehto, kuitenkin tärkeää olisi saada tilaisuudet kahdelle eri ikäryhmälle, jokaisessa pitäjässä.

Järjestetään keväisin jokaisella kirkonkylällä (Kestilä, Piippola, Pulkkilä, Rantsila) tilaisuus 18-28-vuotiaille nuorille ja syksyisin jokaisella kylällä 13-18-vuotiaille. Tarkoituksena on syksyisin tavoittaa uusia, koulutaivalta aloittavia nuoria ja keväisin tavoittaa niitä, jotka lopettavat opiskelujansa.

Järjestetään tilaisuudet kahdella kirkonkylällä per vuosi. Esimerkiksi vuonna 2025 Rantsilassa ja Pulkkilassa ja vuonna 2026 Kestilässä ja Piippolassa. Ja sitten taas kierto uudestaan.

Keskitetään vuosi per kirkonkylä, esimerkiksi 2025 Rantsila, 2026 Pulkkilä, 2027 Kestilä ja 2028 Piippola.

Tulevaisuuden tilaisuudet näyttävät millaiset osallistujamäärät tilaisuuksissa on ja sen myötä tilaisuuksien määriä ja paikkoja voidaan miettiä uudestaan.

MISSÄ: Tilaisuudet tulisi järjestää kunnan omistamassa paikassa; esimerkiksi vanhoilla kunnantaloilla (Pulkkilassa se olisi Siikalatvan kunnantalo) tai nuorisotiloissa. Tilat tulee

varata nimenomaan kyseisen tapahtuman käyttöön tunnin tai kahden ajaksi.

VIESTINTÄ: Tilaisuuksista viestitään kunnan taholta kunnan nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa, kuntatiedotteissa sekä koulujen wilma viesteissä. Ensimmäisten tilaisuuksien kohdalla voisi harkita lyhyitä, 5 minuutin mittaisia infotilaisuuksia oppilaitoksissa (Siikalatvan lukio, Gananderin yläkoulu), joissa kerrotaan tulevista tilaisuuksista. Nuoriso-ohjaaja voi kontaktoida lehdistön edustajia paikan päälle itse tilaisuuksiin.

Nuoriso Leader, Jelpiverkko sekä kolmannen sektorin toimijat viestivät tilaisuuksista myös omilla kanavillaan.

4.2. Nuorisovaltuuston toiminnan vuosittainen esittely yläkoululla

Nuoriso-ohjaaja ja nuorisovaltuuston jäsenistöstä valittu edustaja esittelevät vuosittain elo-syyskuussa nuorisovaltuuston toimintaa Gananderin yläkoululla. Tarkoituksena on innostaa uusia nuoria liittymään nuorisovaltuustoon ja tulemaan myös tietoisiksi mahdollisuuksista vaikuttaa kunnallisessa päätöksenteossa, erityisesti nuoria koskevissa asioissa.

koulun sisäisessä verkossa wilman kautta, ja siitä tiedotetaan myös kunnan sosiaalisessa mediassa. Tilaisuus itsessään tapahtuisi välitunneilla koulupäivän aikana. Nuoria voi ”houkutella” pienellä kahvi/mehu/snack tarjottavalla.

4.3. Nuoret mukaan osallistavaan budjetointiin

Osallistavaa budjetointia järjestetään kunnassa taloustilanteen ja resurssien sen salliessa, kuitenkin näissä tulisi huomioida myös nuorten omien ideoiden kuuleminen sekä ylipäättään vaikuttamismahdollisuudet.

Tulevaisuudessa on suositeltavaa, että kunnassa kiinnitetään enemmän huomiota sille, että nuoret saadaan vaikuttamaan ja äänestämään osallistavassa budjetoinnissa.

Osallistavasta budjetoinnista voidaan kertoa Siikalatvan lukiolla, esimerkiksi nuoriso-ohjaajan toimesta, yhdessä nuorisovaltuuston jäsenen kanssa.

Nuorisotiloissa voidaan esitellä ja jakaa informaatiota. Voidaanko järjestää esimerkiksi somekampanja liittyen kunnalliseen päätöksentekoon, joka suunnataan nimenomaan nuorille aikuisille?

5. HAASTEET NUORTEN OSALLISTAMISEEN SIIKALATVAN KUNNASSA

Kunnassa on neljä eri kirkonkylää; Kestilä, Piippola, Pulkkila ja Rantsila. Haasteena tapahtumien järjestämiselle, yhteiselle kokoontumiselle tai ylipäätään nuorten tavoittamiseksi on Siikalatvan kunnan pitkät välimatkat. Kunnan kokonaispinta-ala on 2 229,88 km². Nuoret saattavat asua kymmenien kilometrien päässä niin kavereista kuin kyläkeskuksistakin. Ongelmaksi muodostuu myös kuljetusten puute.

Suosittelavaa on, että tulevaisuudessa nuorille suunnattuja tapahtumia ja tilaisuuksia varten järjestettäisiin kuljetukset, jotka mahdollistavat alaikäisten, autottomien nuorten osallistumisen tapahtumiin. Kuljetukset tulisi toteuttaa niin, että ennen tapahtumaa autot (minibussit/taksit) kiertäisivät kirkonkylät ja tapahtuman jälkeen kiertäisivät ne samaa reittiä takaisin. Haasteena tietysti on, että kuinka nämä kuljetukset rahoitetaan. Yksittäisten hankkeiden varat eivät voi olla pitkälle kantavia ja kestäviä ratkaisuja.

Kirkonkylillä ei välttämättä ole tarjolla nuorille sopivia kohtaamispaikkoja, kunnan nuorisotiloja lukuun ottamatta.

Nuorten osallistamisen haasteena on myös nuorten innokkuuden puute. Viesti nuorilta on ristiriitainen; yhdessä tekemistä kaivataan kuitenkin oma-aloitteisuutta ja aktiivista osallistumista ei ole.

Muutamit aktiiviset nuoret, jotka ovat mukana useassa toimessa tai vaikuttajaryhmässä taas kokevat kuormittuvansa liikaa.

